

Százéves a belvárosi elemi

Ságvári iskola, egyetemi gyakorló iskola, vagy csak röviden, kis Ságvári — emlegetjük naponta. De ki gondol arra, hogy ennek az intézménynek elődje milyen régi múltra tekint vissza?

A belvárosi népiskola legrégibb nyomát az 1709. évi pestis alkalmából egy jelentésben találjuk, mely szerint a járvány tartamára az iskolát bezárták. Az 1735-ben felállított német, majd a négy évvel később létesült dalmata iskolák hamarosan megszűntek, mivel tanulóik magyar iskolába jártak.

A Mária Terézia által kiadott Ratio Educationis (1777) szellemében 1779-ben a Belvárosban (Palánk) szervezték meg a négy osztályú „nemzeti iskolát”. 1848-49-ben kórháznak rendezték be. A szabadságharc alatt a nemzeti iskolák megszűntek, helyettük megnyílt a négy osztályú elemi iskola. Csak 1854-ben lépett életbe az „iskolázatási kényszer”, ahogy abban az időben nevezték. Az 1858. évi törvény alapján városunk magára vállalta a népoktatásról való gondoskodást, iskolai községi jellegű kaptak. A következő évben megszervezték az iskolák felügyeleti szervét, a Községi Iskolaszéket. Első elnöke: Dáni Ferenc volt. 1872-ben a király meglátogatta a belvárosi elemi iskolát. A belvárosi tanítótestület 1877-ben alakult meg, igazgatója: Ferenczi János.

Az iskolaszék 10 év alatt három iskolát építtetett, ebből 1879-ben kettőt elsődor az árvíz. Ebben az időben Szegednek 70 ezer lakosa volt, a Belvárosban mégsem akadt több négy fiú- és két leányosztálynál. A tanulócsoporthoz létszáma a 160-at, sőt a 200-at is meghaladta. Az iskolázási kötelezettség miatt a tanulók száma alaposan felduzzadt, így elsőtől helyen, alkalmatlan, nedves és drágán bérelt épületekben helyezték el az osztályokat. Az 1880. évi Iskolai Értésítő szerint is „égető szükség” van a belvárosi iskolaépület felállítására. Már a városi közgyűlés is tárgyalta az új iskoláról. Az 1880. áprilisi közgyűlés az iskola számára a Hofferház mögött levő üres telket jelölte ki (a Zrínyi utca és Árpád tér között). 1881. decemberében Zsilla Vilmos városi főmérnök bemutatja az iskola tervrajzát. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter értesítette a városi tanácsot, hogy a belvárosi elemi iskola építésére a Károly Anna-féle alapítványt használja fel. Az 1882. augusztus 6-i törvényhatósági bizottsági ülés Szabados János tanácsnok jelentését elfogadta, hogy a különböző bérelt helyiségekben szétszórt belvárosi elemi fiúiskolát egy újonnan emelendő, díszes épületben összpontosítsák. Az iskola építése még ebben az évben megindult, a következő évben be is fejeződött. A ráfordított összeg: 69 ezer 128 forint. A tornaterem, s egyéb melléképületek kivül van 10 tágas tanterem (530 négyzetméter), mindegyik 60—80 növendékre. Megszűnt tehát az éveken át tartott folytonos hurcolkodás.

A tanítás ősszel indult meg. Október 5-én Tisza Lajos királyi biztos Kovács Albert iskolaszéki elnök kíséretében meglátogatta az új épület összes osztályait, meghallgatta a tanulókat. Október 16-án I. Ferenc József király, Tisza Kálmán kormányelnök, Tisza Lajos királyi biztos a városi hatóság kíséretében látogatta az új iskolát. Az

1890—91. tanévben megnyitott a népiskolai oktatást befejező 5., a következő tanévben pedig a 6. osztály is.

Az I. világháború kitörése hamarosan rányomta bélyegét az iskola életére, mivel már 1914. október 25-től az iskola épületét a katonaság tartalék kórház céljára foglalta le. Tanterem hiányában osztályösszevonásokkal és a váltakozó tanítás bevezetésével folyt az oktatás. Október 30-tól a 4—6. osztályok Újszegeden harmadnapos tanításban részesültek, az 1—3. osztályok pedig a Jerney-házban tanultak (Széchenyi tér 8.). Iskolai munkájuk mellett a tanítók segítettek a kenyér- és lisztalványok kiosztásában, sőt a polgármester átírata szerint „... a rekvirálásban is dicséretesen buzgálkodtak”.

A Tanácsköztársaság idején, március 24-én, a szegedi 3 tagú direktórium kiáltvánnyal fordult a tisztviselőkhez. A háromtagú direktórium egyik tagja, dr. Czibula Antal, 1885—1889-ig a belvárosi elemi iskola tanulója volt, akit a tanács-hatalom városunk polgármesteri székébe ültetett. A tanfelügyelői tisztséget pedig: Bíte Pál, a belvárosi elemi iskola tanítója töltötte be.

Az antant hatalmak intervenciója, a szerb parancsnokság hízárlata miatt sem a tanítók, sem pedig a tanulók nem járhattak át Újszegedre, iskolájukba. Március végén a belvárosi iskola két tantermet, júniusban pedig már az egész iskolát a megszálló francia csapatok foglalták el. Május 11-én Beatrix francia ezredes, városparancsnok a május 7-én alakult Tanácsok, tanítók és övök nemzeti szövetségét feloszlatta, s visszaállította a március 22-e előtti állapotokat. Az ellenforradalom megkezdte hajszáját: a proletárdiktatúra alatt tanúsított magatartásával a Közigazgatási Bizottság vétkesnek mondta ki Bíte Pált, ezért állásából elmozdította.

A versailles-i (trianoni) békeszerződés következtében a szomszédos területekről Szegedre menekültek felduzzasztották az iskola létszámát. 1921-ben a 732 beírt tanulóbel belvárosi 509, újszegedi 133, 90 tanuló pedig a Szegedre menekült szülők gyermeke. Az iskola épületének nagy része kórházi célokra vagy a menekültek elhelyezésére volt lefoglalva. Az ország faszálódása, valamint a II. világháború mind nehezebb helyzeteket elé állították az iskolákat. 1938-ban a belvárosi elemi iskola a délutáni órákra 4 tantermet engedett át a zsidó iskolának, mivel épületüket a katonaság szállta meg. Az 5/5 honvéd őrszád 1940-ben lefoglalta az iskola tornatermet és udvarát, konyhája részére. Az iskola épületének katonai megszállása, más célokra való igénybevétele alaposan megviselte a 60 éves épületet. Az iskolát látogató iskolaszéki tagok közül dr. Pálffy József már 1924-ben, Shvoy Kálmán 1936-ban, dr. Pálffy György 1940-ben megállapították, hogy a belvárosi iskola belsőleg és külsőleg megrongálódott, alapos tatarozásra szorul.

1944. március 21-én a városba érkező német katonák szállták meg az iskolát. Október 5-én megkezdődött a város hadműveleti kiürítése. Október 11-én a szovjet csapatok bevonultak városunkba, felszabadultunk! Az iskolát katonai kórháznak rendezték be, ezért ebben a tanévben a tanulókat a Belvárosi Katolikus Kőr (Dugonics tér 12.) épületében helyezték el. A tanítás

már november 3-án megindult. 1945 augusztusában megjelent az általános iskola megszervezésének miniszteri rendelete. A város polgármesterének 1946. évi októberi határozatával a belvárosi községi általános iskolát a Szegedi Középiszkola Tanárképzőintézetnek gyakorló iskolául engedte át. Elnöke: dr. Koltay-Kastner Jenő egyetemi tanár. Az 1946—47. tanévben az 5. és 6., a következő tanévben pedig a 7. és 8. osztályok is megnyitották. Az alsó tagozatban az iskola tanítóit, míg a felső tagozatban a Baross Gábor gyakorló-gimnázium tanárait tanították. Szabadon választott tárgyként a tanulók német, angol vagy latin nyelvet tanultak.

1948 júniusában kormányzatunk a községi és felekezeti iskolákat államosította. Az Árpád téri (belvárosi) állami általános iskola 1949. január végéig működött a Középiszkola Tanárképzőintézet gyakorló általános iskolájaként, 1951. augusztusától pedig a Pedagógiai Főiskola II. számú gyakorló általános iskolája lett. 1955-ben az Oktatási Minisztérium a II. számú gyakorló általános iskolát megszüntette. A Művelődésügyi Minisztérium 1958-ban kelt utasítása alapján az Árpád téri általános iskola 1958. szeptember 1-től a JATE Ságvári Endre Egyetemi Gyakorló Általános Iskolájaként végzi oktató-nevelő munkáját. 1960-tól az eddigi fiúiskolába lánytanulókat is felvettek. A tanulócsoporthoz száma a hajdani 8—10-ről 22-re (660 tanulóval), a nevelők száma 48-ra emelkedett. A 14 szakvezető tanár évenként 60—70 ötödéves tanárjelölt gyakorlati tanítási munkáját irányította. Az 1963—64. tanévben indult meg, két párhuzamos tanulócsoporthoz, a francia nyelv oktatása a 3. osztálytól.

Az Árpád téri iskolaépület már nem felelt meg a rendeltetésének, ezért az Árpád 4. útja 3—5. szám alatt modern, új iskolába költözhetek a tanulók. 1976 őszén az Árpád téri iskola épületébe a Kibernetikai Laboratórium költözött, ezzel a Belváros egykori büszkesége, korszerű épülete, 93 év után, megszűnt iskolai célokat szolgálni. Most, 100 év után tisztelettel tekintünk az épületre.

Hudí Antal
nyugalmozott
igazgatóhelyettes

Mit tud a „Wattör”?

Az áramszolgáltató berendezések túlterhelését megakadályozó, az üzemvilámsenergia-fogyasztás mértékén önközlő berendezés gyártását kezdték meg a Csákvári Állami Gazdaság-csalapuzttal energetikai üzemében. A szolgálati szabadalomként kifejlesztett és bejelentett „Wattör 01” elnevezésű integrált áramkörökkel felépített teljesítményszabályozó műszer felszerelése főként azokban az üzemekben hasznos, ahol szerződésben állapodtak meg az áramszolgáltató vállalat-tal az időegység alatt felhasználható villamosenergia mennyiségében, annak túllépése esetén ugyanis tizen-

Az októberi Kincskereső

„Derengő szabadság hatalmas éve, / köszöntünk nagy szürkülétét.” — Oszip Mandelstam sorai a Nagy Októberi Forradalom napjait idézik a Kincskereső októberi számában. A mai szovjet irodalom egyik jelentős alkotója Jurij Nagibin, ezúttal egy fanyar szépségű novelláját: a *lovag és pásztorlányt* olvashatjuk a folyóiratban. Buda Ferenc évek óta foglalkozik a Szovjetunióban élő kis rokonnépek népköltészetével, most a *Sánta Fakó* című baszkir népmondát ismerhetjük meg a kiváló költő fordításában.

A folytatások, Speyer: A Nagy Főnök és csapata című regénye és Lem A világváros című úrgulliveriádjára egyaránt új, izgalmas kalandokat mesélnek el, bár helyszíneik meglehetősen különböznek. Speyer ötödikesei akciószerűen a kisváros kutyái és macskái érdekében, melyeket egy embertelen rendelet kiirtásra ítélt. Lem hőse, Ijon Tichy sem tétlenkedik, újabb kihívásokat él át az Enterópia bolygón, a világitó ardrítók földjén, ahová hosszú és kimerítő utazás után érkezik, s ahol rögtön rejtelemek sora fogadja.

Az Időgép indul-sorozat időgépét, ezúttal Dózsa György korábbi rópi *Tamási Áron* novellája (*Szabad pályán*). Gazdag és változatos a szám versanyaga. Veress Miklós *Mese a varázsszönyegekről* című verses meséje egy ügyefogyott mágius grotesk kalandjait regéli el. Farkas Árpád, Madár János versei az őszszépségéről vallanak, Csanádi Imre: *Lámakaravánja* a Kor-dillerák zord világát mutatja be, Bella István, Weöres

Sándor és Mester Attila pedig vidám versekkel szerzedig derűs percek. Az *Örökség* rovatban Tuskés Tibor híres erdélyi kollégiumokat mutat be. A *Csatáképek* sorozatban Eger védelmét lát-hatjuk Szecskó Tamás rajzán, a várvédők tetteit a kortárs — Tinódi Sebestyén — históriás énekéből ismerhetjük meg.

Japán szex

A 19 éves egyetemista lány, Yasuko is belépett a Mistress Bank tagjai közé. Ez a szokatlan nevű szervezet a tagok sorába lépett hölgyeknek biztos partnert keres. Így történt ez Yasuko esetében is, akit egy idősebb benzinkut tulajdonossal hoztak össze hamarosan. A férfi kéthetente látogatja meg és mintegy 300 dollárnál havi juttatást fizet a szolgáltatásért. Yasuko, aki már kocsi-ra gyűjt, a következőket mondta:

— Nem hiszem, hogy prostitútnak lennék. Ennél jobb egy másodállásnak fogom fel az egészet.

Az egyetemista lány szexről alkotott véleménye tipikus Japánban. Elnézően Európától, a „felkelő nap országában” a szexuális vétke-ségnek nincsenek hagyományai. Csakúgy, mint az étkezést, ezt is egy testi funkcióknak tekintik nem kezelik tabuként.

A közérkezőket egy 1958-ban hozott törvénnyel próbálták ráncba szedni, mely szerint a prostitúció már bűncselekménynek számít. Aminek ellenére az az ősi mesterség mindenütt jelen van a szigetországban — teszi hozzá a Time magazin Japánról szóló írásában.

A masszázsszalonokban, vagy az arab palotákat, utasszállító hajókat formázó hotelekben akár körbeforgó süllveszthető vagy vízzel

A Szovjetunióban hamarosan minden atomerőmű-turbinát univerzális automa-tika fog vezérelni. Üzemis-tos és gazdaságos működésüket elektronikus készülékek biztosítják, melyeknek próbavizsgálatai a közelmúltban fejeződtek be a harkovi mű-szergyárban. Ez az automa-tikus rendszer a Zaporozsjei Erőműben fog működni, ahol is az egymillió kilowatt teljesítményű nukleáris energiablokk vezérlését látja majd el.

Az elhidegülés a japán házaspárok között általában az első gyerek megszületése után következik be. Ettől kezdve a feleségnek a gyerek nevelésével kell foglalkoznia.

A csendes, zárkózottnak ismert japán férfiak pedig hétvégi szervezett kirándulásokot tesznek közeli dél-kelet-ázsiai fővárosokban. Am a városnézés a legritkább esetben szerepel a programban hirdetésű fő látványosságok között.

Emellett köztudott dolog, hogy a japán férfiak boldulnak a külföldi, különösen a szőke nőket. Az európai vonásokat, megjelenést már önmagában is szexisnek tartják. Nem esoda, hogy a népszerűségi listán a nálunk is jól ismert Farrah Fawcett vezet a „Charlie angyaljaiból”.

Am a méltatlanul elhanyagolt asszonyok és feleségek nem nyugodtak bele ebbe. Az utóbbi öt évben egyre inkább rábredtek a távolkeleti arc szépségének, bájának valódi értékére, amit lépten nyomon hangsúlyozni akarnak. De kevés sikerrel. A „hűség” férjreket egyelőre még jobban vonzzák a távoli Európa és Amerika szőke démonjai, mint a sejtelmés mosolyú japán feleségek. Így a harc lapzártáig még nem dől el.

G. Siki András

Családi események

SZÜLETÉS

Milassin Tamás Gyulának és Kiss Judit Emesének Marianne Judit, Tóth Lajosnak és Raskó Evának Lajos, Zsuzsanna és Nagy Erzsébetnek Zoltán, Zsuzsanna és Nagy Erzsébetnek Erzsébet, dr. Soos Istvánnak és Hajós Eva Liliának Berta, dr. Simonszky Gyulának és Arató Ildikó Erzsébetnek Lilla, Jóó Sándornak és Ördög Erzsébetnek Sándor, Csikszék Gábor Lajosnak és Sárkai Iona Zsuzsannának Orsolya, Oláh Árpádnak és Harkai Éva Gabriellának Éva, Hegedűs Aladárnak és Kondász Mária Magdolnának Tünde, Juhász Lászlónak és Bugyi Erzsébetnek Gábor, Simon Ferencnek és Nagy Mariának Anita, Antal Sándornak és Nauszák Éva Erzsébetnek Anita, Varga Ferencnek és Molnár Mariának András, dr. Karamán Miklós Attilának és Kiss Judit Irénnek Judit, Niklós, David Lászlónak és Mihály Magdolnának Magdolna, Korom Irénnek és Siroki Gizellának Andrea, Püski Mihálynak és Kardos Iónának Csaba Mihály, Domokos Jánosnak és Török Irén Erzsébetnek Péter, Lengyel Gábornak és Kauczik Terézának Gábor, Ördög Gábor Józsefnek és Burkus Mariának Szilvia, Jemel Gábornak és Papp Terézia Erzsébetnek István, Bátkai Lászlónak és Juhász Ildikónak László, Börsök József Györgynek és Koszó Mariának Anita, Pappi Józsefnek és Dékány Teréziának Zoltán, Tandari Ferencnek és Bekési Mária Magdolnának Ferenc, Pataki Józsefnek és Morvath Magdolnának József, Rác Istvánnak és Kálmán Mariának Gábor, Lukács Lászlónak és Bodó Iónának Zoltán, Papp István Tibornak és Török Editnek Zoltán, Dakó Árpádnak és Bango

Gyöngyinek Árpád, Maróti Sándor Gézának és Tóth Iónának Krisztián, Maróti Sándor Gézának és Tóth Iónának Anita, Porubcsánszki Bálintnak és Véghe Magdolnának Magdolna, Farkas Zoltán Ferencnek és Móri Agnesnek Zoltán, Lajkó Tibornak és Komár Saroltának Tibor, Nyírkó Lászlónak és Mityók Mária Magdolnának László, Szabó Imrénének és Mészáros Mária Erzsébetnek Róbert Béla, Molnár Mihálynak és Farkas Veronikának Attila, Molnár Ernőnek és Szűcs Klára Gyöngyvernek Klára, Szakál Péter Józsefnek és Kovács Kornéliának Réka, Goldis Tibornak és Abraham Katalinnak Tibor, Igaz Ferencnek és Koszó Mária Hajnalkának Ferenc, David Zoltán Vincének és Rigó Terézának Agnes, Herczeg Józsefnek és Berta Eszter Mariának Gabriella, Totobé Vendel Tibornak és Hor-nóki Iónának Tímea, Savanya György Lászlónak és Molnár Anikónak Tímea, Mányó Andrásnak és Dér Irénnek András, Bajcsi Lászlónak és Forgó Eva Iónának Andrea nevű gyerme-kük születet.

HALALOZÁS

Giliga György, Ördög András, Koszó István, Kercsik Ferenc, Molnár Imre, Földesi Gábor István, Konkoly Dező, Farkas István Sziveszterne Farkas Erzsébet, Rác Imre, Papp János, Csikós Endre Péterné Kiss Mária, Turi Istvánné Márki Erzsébet, Leskó Mária, Szarvas Imre Sándor, Tatár Istvánné Kovács Iona, Csizsár Istvánné Csöke Anna, Pataki Józsefné, László Terézia, Vincz Mihály, Szabó Jánosné Tolnai Lidia, Csizrok Andrásné Mészáros Anna, Siskák Jánosné Nagy Vilma, Tóth Ferencné Orz Lukrécia, Murányi István, Szeri Mihály, Kiss Gyuláné Csókási Mária, Csányi János, Szék Istvánné Katon Anna, Kolompár Mátyas, Csizsár Istvánné Könyver Zsuzsanna, Gyuris Márkóné Rác Magdolna, Csányi István, Csáki Sándorné Sejben Veronika, Nagy Jánosné Juhász Mária, Kófalvy György, Börsök István Pálné Santa Veronika, Koza Máté, Bozó Sandorné Sáfár Franciska, Major Beláné Balog Mária Terez, Nagy Sándorné Szucs Mária Julianna, Szalma Szilveszter meghalt.